

Με την πατίνα του χρόνου

Της ΜΑΡΙΑΣ ΜΟΙΡΑ*

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ, Προσοχή: εποχιακή διέλευση βατράχων, εκδόσεις Πατάκη, σελ. 226

Μία σπίθα - εικόνα ξεπηδάει απρόσκλητη από το κιβώτιο των αποθροασμένων αναμνήσεων και το σκότος της λήθης και αν έχεις το χάρισμα του παθιασμένου παραμυθά και το χούι του μανιώδους αφηγητή, ξεκινάς να υφαίνεις ιστορίες με πλουμιστές λεπτομέρειες και πολύχρωμα συναισθήματα. Να πλέξεις και να κεντάς το κείμενο με απρόσμενες ανατροπές, ευφράταστες συμπώσεις, απολαυστικές περιπέτειες, και γοητευτικούς συνειρμούς. Και ο Γιώργος Σκαμπαρδώνης έχει την κανόντητα να γυτεύει τις λέξεις και να πυροδοτεί το πανηγύρι των αναπαραστάσεων, ξεδιπλώνοντας με άνεση στις λίγες σελίδες των εικοσιπέντε διηγημάτων της παρούσας συλλογής, ατμοσφαιρικούς χώρους, παράξενες καταστάσεις και ιδιαίτερους χαρακτήρες. Οι αφορμές για να ξετυλιχτεί το νήμα της αφήγησης, τις περισσότερες φορές είναι απλές και φαινομενικά ασήμαντες. Μοιάζουν με εντοτανané από το άλμπουμ αναμνήσεων που έχουμε όλοι φυλαγμένο στο συρτάρι και ξεκινάμε να το κοιτάζουμε. Θυμμένα κειμήλια, ξεθωριασμένες εικόνες και φευγαλέες στιγμές της προσωπικής ιστορίας και της οικογενειακής μυθολογίας.

Το αποτέλεσμα είναι άλλοτε συγκινητικό, όπως η ιστορία με το νεογέννητο κουταβάκι που δεν το επανέφερε στη ζωή η επιστήμη της κτηνιάτρου, που διέγινωσε με το στηθοσκόπιο το τηλεσκόπιο του θανάτου, αλλά η επιμονή και η πίστη της γριάς σκύλας μάνας που το ανέσπασε με την θερμή της ανάσας και τις μαλάξεις της γλώσσας της. Η της κομπανίας των μουσικών που μια κρούα χριστουγεννιάτικη νύχτα εν μέσω εθίμων, ευωχίας και γλεντιού κάνει καντάδα κάτω από το κλειστό παράθυρο της νεαρής άρρωστης αγαπημένης, τραγουδώντας με περιπάθεια τους στίχους «*σ' αγαπώ γιατί είσαι ωραία, σ' αγαπώ γιατί είσαι εσύ*». Για να ξεφοκίσουν με την παρουσία τους το κακό, την λύπη και τον θάνατο.

Άλλοτε το έναυσμα είναι απίστευτο, όπως η ιστορία με την μανία του βασιλιά Παύλου να επιδιορθώνει τους κινητήρες των αυτοκινήτων και η ανάγκη του να κώνεται στο υπόγειο συνεργείο, να φορά την φόρμα του μηχανικού και να βουτά ηδονικά στο γράσο και την μουτζούρα κάθε φορά που επισκεπτόταν την Θεσσαλονίκη. Ένας ακόμα αδικαιώτος άνθρωπος με ανεκπλήρωτα όνειρα σε λάθος πόστο, που προσπαθεί ματαίως να αποδράσει από την πραγματικότητα. Η η νεκρανάσταση του πιτσιρικά, που από όλη την παρέα των εξερευνητών της στέρνας, αυτός έπασσε τον δηλητηριώδη βάτραχο και ενώ όλοι τον είχαν ξεγραμμένο και θρηνούσαν, εκείνος ποωγόρισε ζητώντας να φάει φασόλια.

Οι διηγήσεις του Γιώργου Σκαμπαρδώνη μετεωρίζονται ανάμεσα στο πραγματικό και το μυθικό, στο τραγικό και το κωμικό, το πένθιμο και το εορταστικό. Στην αδιαίρετη συζυγία της ζωής όλα έχουν το τίμημά τους. Τα γλέντια βουλιάζουν στην λύπη, οι οινοποσίες εξελίσσονται σε μοιρολόγια, οι έρωτες μένουν αδικαιώτοι και η χαρά ακουμπά στον θάνατο. Οι καταστάσεις προκαλούν οδύνη, ακροβατούν στο όριο, τραμπαλίζονται φιλήδονα στην άβυσσο. Στην διαμόρφωση του αφηγηματικού πλαισίου επιστρατεύονται χειμέρια τοπία της βορειοελλαδίτικης επαρχίας, διψασμένα χωράφια, σκονιομένες λεωφόροι, νυσταγμένες κωμοπόλεις, ξεχασμένα χωριά, σκίτες στο Άγιο Όρος, πίσω αυλές και πολυκαταστήματα. Άνθρωποι παλιάς κοπής, μερακλήδες, με μπέσα και γούστο, οικείοι και γνώριμοι, διαφορετικοί και ιδιόρρυθμοι, ικανοί για ξεκαρδιστικές πλάκες και μεγαλειώδεις πράξεις εναλλάσσονται με υπέρχεις αυτόφωτες και ετερόνομες, μοναχικές και βασανισμένες, χαμένες στην ομίχλη της λήθης και της άνοιας, με αγέλους και δαίμονες να τους κυβερνούν.

Οι εικόνες είναι λαμπερές και ανακλητικές, όπως αυτή όπου τα παιδιά με τις αυτοσχέδιες κανδήλες επισκέπτονται νύχτα μέσα στο χιόνι τα σπίτια του χωριού για να πουν τα κάλαντα. Η μικρή φόρμα έχει τον παλμό που της αρμόζει, σφρίγος νοημάτων και κινηματογραφικές εναλλαγές. Φραστικά μοτίβα και γνωμικά, απειθάρχητα νοήματα, απρόσμενες συναρμολογές λέξεων, αρθρώνουν μια γλώσσα εύγευστη και ποιητική, αναπνευστική και ρέουσα που καθλώνει τον αναγνώστη στα κοπάσματα της νοσταλγίας που με ζήλο ανασκάπτει ο συγγραφέας.

Διηγήματα τρυφερά και γλυκόπικρα, ατίθασα και απροσκόνητα και κάτι άλλα που λιάζονται με μακαριότητα στο πεζούλι της στέρνας σαν τους βατράχους που κοιτούν με απορία και αθωότητα τα πέριξ και τα ένδον, κωδίζοντας επίμονα. Για να καταδυθούν αμέσως μετά στα σκοτεινά νερά

* Η Μαρία Μοίρα είναι αρχιτέκτονας και διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής